

WŁODZIMIERZ GŁODOWSKI

Zarządca w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem oraz w egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego

1. Uwagi wstępne

W postępowaniu egzekucyjnym uregulowanym w Kodeksie postępowania cywilnego¹ instytucja zarządcy pierwotnie istniała jedynie w ramach egzekucji z nieruchomości. Nowelizacją z 13 lipca 1990 r.² wprowadzony został art. 1062 k.p.c., przewidujący egzekucję z dochodów uzyskiwanych z przedsiębiorstwa dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą poprzez ustanowienie zarządu nad tym przedsiębiorstwem. Było to unormowanie bardzo lakoniczne i wywoływało w doktrynie szereg wątpliwości³. Nie przewidywało ono również możliwości prowadzenia egzekucji przez zarząd nad gospodarstwem rolnym.

Nowelizacją k.p.c. z 2 lipca 2004 r.⁴ uchylony został art. 1062 k.p.c. i wprowadzone zostały dwa (dotyczące również gospodarstwa rolnego) sposoby egzekucji, a mianowicie egzekucja przez zarząd przymusowy (art. 1064¹⁴-1064²³ k.p.c.) oraz egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodar-

¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm., (zwana dalej k.p.c.).

² Ustawa z 13 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. Nr 55, poz. 318.

³ Zob. J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego. Część III – Postępowanie egzekucyjne (2)*, „Monitor Prawniczy” 2004, nr 2, s. 1072.

⁴ Ustawa z 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 172, poz. 1804, która weszła w życie 5 lutego 2005 r.

stwa rolnego (art.1064¹⁴-1064²³ k.p.c.). W obu tych sposobach egzekucji obligatoryjne jest powołanie zarządcy, a zarząd może być ustanowiony zarówno nad przedsiębiorstwem, jak i nad gospodarstwem rolnym.

Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest nowym sposobem egzekucji w k.p.c., wzorowanym na doświadczeniach w polskim postępowaniu upadłościowym⁵. Z kolei egzekucja przez zarząd przymusowy, pomijając uchylony art. 1062 k.p.c., była już uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r.⁶, zawierającym rozdział „Egzekucja z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy” (art. 758-788). Egzekucja ta mogła jednak dotyczyć tylko nieruchomości, natomiast możliwość ustanowienia zarządu przymusowego nad gospodarstwem rolnym przewidywała ustawa z 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji przeciwko gospodarzom rolnym⁷.

Do zarządu w ramach egzekucji przez zarząd przymusowy, zgodnie z art. 1064¹ § 2 k.p.c., zastosowanie mają odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości, z uwzględnieniem art. 1064²-1064¹³ k.p.c. Z kolei egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego uregulowana jest przepisami art. 1064¹⁴-1064²³ k.p.c. Do zarządu w ramach tego sposobu egzekucji, zgodnie z art. 1064¹⁵ § 1 zd. 2 k.p.c., stosuje się odpowiednio część przepisów regulujących egzekucję przez zarząd przymusowy, a mianowicie art. 1064¹-1064¹¹ k.p.c. A zatem, w myśl art. 1064¹ § 2 k.p.c., odpowiednie zastosowanie mieć tutaj będą również przepisy o egzekucji z nieruchomości. W egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego występuje także ogólne odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o egzekucji z nieruchomości zawarte w art. 1064¹⁴ § 2 k.p.c. Ma ono odpowiednie zastosowanie do tego sposobu egzekucji, z wyjątkiem problematyki zarządu, gdyż w odniesieniu do zarządu występuje podwójne odesłanie – najpierw do części przepisów regulujących egzekucję przez zarząd przymusowy (art. 1064¹⁵ § 1 zd. 2 k.p.c.) a dopiero dalej do przepisów regulujących zarząd w toku egzekucji z nieruchomości (art. 1064¹ § 2 k.p.c.).

Przepisy regulujące egzekucję przez zarząd przymusowy oraz egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego zamieszczone są w Kodeksie postępowania cywilnego w części trzeciej („Postępowanie egzekucyjne”), tytule III („Przepisy szczególne o egzekucji”), dziale II („Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców”).

⁵ Zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 965).

⁶ Wg tekstu jednolitego na dzień 1 grudnia 1932 r., Dz. U. 1932, Nr 112, poz. 934.

⁷ Dz. U. Nr 25, poz. 219.

Powoduje to, że te sposoby egzekucji mają zastosowanie tylko do sytuacji, gdy dłużnikiem egzekwowanym jest podmiot mający status przedsiębiorcy. Działalność wytwórcza w rolnictwie jest działalnością gospodarczą⁸, do regulacji której nie stosuje się jednak przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁹ (wyłączenie na mocy art. 3 tej ustawy). W przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym lub egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, każdy podmiot prowadzący gospodarstwo rolne będzie miał zatem w tych egzekucjach status przedsiębiorcy. Egzekucja z udziałem przedsiębiorców to egzekucja przeciwko dłużnikom prowadzącym działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego¹⁰, niezależnie od podlegania obowiązkowi i dokonania wpisu tej działalności do ewidencji działalności gospodarczej lub krajowego rejestru sądowego.

W artykule pominięto analizę zagadnienia charakteru prawnego zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy oraz egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Omówienie także tej problematyki spowodowałoby przekroczenie ram niniejszego opracowania.

2. Kwalifikacje zarządcy

Z uwagi na charakter zarządu przymusowego i potrzebne do należytego ich sprawowania kwalifikacje, ustawodawca wprowadził w art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c. szczególne wymagania co do osoby zarządcy. W myśl tego przepisu, zarządcą może zostać tylko osoba fizyczna lub prawna posiadająca licencję do wykonywania obowiązków syndyka, nadzorcy lub zarządcy w postępowaniu upadłościowym i naprawczym. Z kolei w art. 157 ust. 3 prawa upadłościowego i naprawczego¹¹ ustawodawca określił, że zasady i tryb wydawania licencji uprawniającej do bycia syndykiem, nadzorcą sądowym lub zarządcą ustali odrębna ustawa. Nastąpiło to dopiero ustawą z 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka¹², która weszła w życie trzy miesiące po jej ogłoszeniu, tj. 15 września 2007 r. Do tego czasu zastosowanie miał art. 541 p.u.n. określający, że do

⁸ Zob. J. Jagieła, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506-1088*, t. II, red. K. Piasecki, wyd. 4, Warszawa 2006, s. 1241.

⁹ Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.

¹⁰ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 286

¹¹ Ustawa z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz. U. Nr 60, poz. 535 (dalej: p.u.n.).

¹² Dz. U. Nr 123, poz. 850.

czasu wydania ustawy o licencji syndyka, licencja ta nie jest wymagana, natomiast konieczne są kwalifikacje określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 16 kwietnia 1998 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji oraz warunków wymaganych na syndyków upadłości¹³. Powołanie zarządcy przez sąd na podstawie tego rozporządzenia, przed wejściem w życie ustawy o licencji syndyka, jest nadal skuteczne i nie ma podstaw do ewentualnej zmiany zarządcy w celu dostosowania jego kwalifikacji do nowych, wyższych wymagań. Powołanie zarządcy nastąpiło przecież na podstawie obowiązujących wówczas przepisów.

Analizując wymagania stawiane zarządcy przymusowemu oraz przewidziane w p.u.n. zauważyć można pewną niespójność. Art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c. określa, że zarządcą przymusowym może zostać tylko osoba fizyczna lub prawna, natomiast art. 157 p.u.n. stanowi, że syndykiem, nadzorcą sądowym albo zarządcą może być osoba fizyczna posiadająca odpowiednią licencję; może nim także być spółka handlowa. W przypadku spółki osobowej wszyscy wspólnicy, ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym swym majątkiem, muszą posiadać taką licencję, a w przypadku spółek kapitałowych obowiązek ten dotyczy wszystkich członków zarządu reprezentujących tę spółkę. Ustawodawca określając, że oprócz osoby fizycznej zarządcą przymusowym może być tylko osoba prawna, ograniczył zatem krąg kandydatów na zarządcę tylko do spółek kapitałowych, wyłączając spółki osobowe¹⁴. To ograniczenie kręgu podmiotów mogących być wyznaczonymi na zarządcę – w szczególności gdy chodzi o podmioty, których wspólnicy odpowiadają osobiście za jej zobowiązania – nie wydaje się zamierzone przez ustawodawcę. Zwrócić także należy uwagę, że z drugiej strony ustawodawca rozszerzył (w porównaniu z p.u.n.) zakres podmiotów mogących być zarządcami, operując pojęciem „osoba prawna” obejmującym też przedsiębiorstwa państwowe lub spółdzielnie, co nie ma praktycznego uzasadnienia. Zasadne byłoby więc postulowanie stosownej zmiany tego przepisu, aby krąg podmiotów mogących być zarządcami w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym oraz egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego odpowiadał sprawdzonym rozwiązaniom przyjętym przez p.u.n.

Kolejnym problemem jest niedookreślenie przez ustawodawcę relacji między osobą prawną a osobami fizycznymi posiadającymi licencję syndyka i działa-

¹³ Dz. U. Nr 55, poz. 359 ze zm. Rozporządzenie to wydane zostało na podstawie art. 14 § 4 uchylonego przez p.u.n. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r – Prawo upadłościowe, tekst jedn.: Dz. U. 1991, Nr 118, poz. 512 ze zm.

¹⁴ Zob. H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Część trzecia – Postępowanie egzekucyjne, Warszawa 2006, s. 573.

jącymi w imieniu osoby prawnej. Brak tu uregulowań zawartych w art. 157 ust. 2 p.u.n. Powoduje to wątpliwości, czy wszyscy członkowie zarządu winni mieć tę licencję, czy choćby tylko jeden, czy też może wystarczy zatrudnienie przez osobę prawną, chcącą być zarządcą pracownika posiadającego licencję syndyka. Sądzę, że należy tutaj przez analogię stosować regulację zawartą w art. 157 ust. 1 i 2 p.u.n. Zasadne jednak byłoby wprowadzenie w art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c. wyraźnego odwołania do przepisów art. 157 ust. 1 i 2 p.u.n. lub umieszczenie w k.p.c. wzorowanego na nich uregulowania.

Zaznaczyć należy, że art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c. określa wymagania względem osoby zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy, jednak z uwagi na odesłanie zawarte w art. 1064¹⁵ § 1 zd. 2 k.p.c., przepis ten ma zastosowanie również do osoby mającej być zarządcą w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Zarówno w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy, jak i egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, ustawodawca – ustalając wymagania co do kwalifikacji zarządcy – w żaden sposób nie uwzględnił specyfiki tych egzekucji w przypadku, gdy dotyczą one gospodarstwa rolnego. Nie są w takiej sytuacji przewidziane żadne dodatkowe wymagania dla kandydata na zarządcę, mimo istnienia odmiennej specyfiki takiego zarządu. Oczywiście logiczne wydaje się, że sąd powołując zarządcę winien zwrócić uwagę na jego faktyczną znajomość problematyki zarządzania gospodarstwem rolnym. Słuszny jest jednak postulat wprowadzenia w k.p.c. przepisu obligującego sąd do powoływania w takiej sytuacji na zarządcę osoby nie tylko posiadającej licencję syndyka, ale ponadto obeznanej ze specyfiką prowadzenia gospodarstwa rolnego.

3. Powołanie, odwołanie i zmiana zarządcy oraz ukończenie zarządu

3.1. Uwagi wstępne

W egzekucji z nieruchomości na skutek jej wszczęcia, zarządcą z mocy prawa (art. 931 § 1 k.p.c.) staje się dłużnik egzekwowany. Dopiero gdy wymaga tego prawidłowe sprawowanie zarządu, zgodnie z art. 931 § 2 k.p.c., sąd na wniosek uczestnika postępowania lub postanowieniem z urzędu¹⁵ może odjąć dłużnikowi zarząd i ustanowić innego zarządcę. W egzekucji przez zarząd przymusowy oraz w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub

¹⁵ Zob. wyrok SN z 14 czerwca 1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974, nr 5, poz. 110.

gospodarstwa rolnego zarządca ustanawiany jest wyłącznie w drodze postanowienia sądu, a jego powołanie dokonywane jest przez sąd obligatoryjnie z urzędu. Wskutek wykreślenia przez ustawodawcę dotychczasowego art. 932 k.p.c.¹⁶, zażalenie na postanowienie sądu o powołaniu lub odwołaniu zarządcy w egzekucji z nieruchomości nie jest dopuszczalne. Wobec braku odmiennych uregulowań w przepisach regulujących egzekucję przez zarząd przymusowy oraz egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, w postępowaniach tych także na postanowienie sądu o ustanowieniu zarządcy lub jego odwołaniu, zażalenie nie przysługuje¹⁷.

Sądem właściwym do powołania zarządcy jest sąd rejonowy – sąd egzekucyjny właściwy do prowadzenia egzekucji przez zarząd przymusowy lub do egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. W przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, zgodnie z art. 1064⁴ k.p.c., właściwym będzie sąd, w którego okręgu położone jest gospodarstwo rolne. W sytuacji gdy gospodarstwo to położone jest w okręgu kilku sądów, wybór sądu należy do wierzyciela, a jeżeli egzekucja ograniczona jest do części gospodarstwa rolnego, to właściwym jest sąd, w którego okręgu ta część gospodarstwa się znajduje. W przypadku egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego sądem właściwym, zgodnie z art. 1064¹⁴ § 1 k.p.c., będzie sąd, w którego okręgu dłużnik ma gospodarstwo rolne. W sytuacji, gdy gospodarstwo to leży w okręgach kilku sądów, zgodnie z art. 1064¹⁴ § 2 k.p.c., zastosowanie będą miały odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości, czyli art. 921 § 2 zd. 1 k.p.c. W myśl tego przepisu, jeśli nieruchomość (tutaj: gospodarstwo rolne) położona jest w okręgu kilku sądów, wybór sądu należy do wierzyciela.

3.2. Powołanie zarządcy

W egzekucji przez zarząd przymusowy, zgodnie z art. 1064¹⁰ § 2 k.p.c., jedynie w przypadku braku porozumienia stron w kwestii ustalenia kandydata na zarządcę, sąd powołuje go dowolnie spośród osób spełniających ustawowe kwalifikacje. Przyjąć należy, iż zgodne porozumienie stron w tej materii jest dla sądu wiążące pod warunkiem, że osoba przez strony zgodnie wskazana spełnia wymagania określone w art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c.¹⁸ Swoje stanowisko, co

¹⁶ Nowelizacją k.p.c. ustawą z 2 lipca 2004 r.

¹⁷ Do Sądu Najwyższego skierowano pytanie prawne, czy na takie postanowienie przysługuje zażalenie, czy w takim przypadku dopuszczalna jest apelacja.

¹⁸ Zob. H. Pietrkowski, op. cit., s. 572–573.

do osoby kandydata na zarządcę, strony mogą wyrazić pisemnie poza posiedzeniem lub ustnie na posiedzeniu wyznaczonym przez sąd dla wysłuchania stron w tej kwestii. W przypadku braku zgody stron lub wskazania kandydata tylko przez jedną stronę, bądź też zgodnego wskazania przez strony postępowania egzekucyjnego kandydata niespełniającego ustawowych wymogów, sąd nie jest związany przedstawionymi propozycjami i może wybrać osobę zarządcy zupełnie dowolnie, jednak oczywiście spośród osób posiadających wymagane ustawowo kwalifikacje¹⁹.

Postanowienie o wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy jest zgodnie z art. 1064³ § 3 k.p.c. zaskarżalne zażaleniem, jednak – jako postanowienie o wszczęciu egzekucji – jest ono skuteczne z chwilą jego wydania (podpisania sentencji) i od tego momentu sąd może wyznaczyć posiedzenie w celu wysłuchania stron lub wezwać strony do złożenia zgodnych oświadczeń odnośnie do osoby kandydata na zarządcę, a następnie wyznaczyć zarządcę na posiedzeniu niejawnym. Wyznaczenie zarządcy przez sąd może więc nastąpić przed uprawomocnieniem się postanowienia o wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy²⁰. Następuje to postanowieniem sądu odrębnym od postanowienia o wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy²¹.

W przypadku egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, zgodnie z art. 1064¹⁵ § 1 k.p.c., sąd egzekucyjny wydaje postanowienie o wszczęciu egzekucji, ustanawiając jednocześnie zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym i powołując zarządcę²². Powołanie zarządcy następuje wyłącznie na podstawie wyboru sądu, bez obligatoryjnej w egzekucji przez zarząd przymusowy konsultacji ze stronami danej egzekucji. Takie rozwiązanie uzasadnione jest koniecznością jak najszybszego odjęcia zarządu dłużnikowi egzekwowanemu przez zarządcę i uniemożliwienia mu dokonywania czynności uszczuplających składniki gospodarstwa rolnego²³. Na postanowienie o wszczęciu egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego przysługuje zażalenie, zgodnie z art. 1064¹⁶ § 1 zd. 2 k.p.c. Nie przysługuje natomiast na postanowienie o powołaniu zarządcy. Jeżeli sąd wyda jedno postanowienie, zawierające zarówno decyzję o wszczęciu egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, jak i o powołaniu zarządcy, wówczas część dotycząca powołania zarządcy będzie niezaskarżalna.

¹⁹ Zob. J. Jagieła, op. cit., s. 1261.

²⁰ Zob. J. Jagieła, op. cit., s. 1261-1262.

²¹ Zob. O. Marcewicz, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, red. A. Jakubecki, Zakamycze, Kraków 2005, s. 1542.

²² Zob. J. Jagieła, op. cit., s. 1283; O. Marcewicz, op. cit., s. 1550.

²³ Zob. J. Jagieła, op. cit., s. 1283; K. Flaga-Gieruszyńska, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506-1217*, red. A. Zieliński t. II, Warszawa 2006, s. 1299.

W przypadku gdy przed wszczęciem egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym ustanowiono już zarząd nad tym gospodarstwem w ramach postępowania zabezpieczającego, po wszczęciu tej egzekucji, zgodnie z art. 1064⁷ k.p.c., zarząd prowadzony będzie według przepisów o egzekucji przez zarząd przymusowy. Analogicznie sytuacja ta będzie wyglądała w razie wszczęcia egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego.

3.3. Odwołanie i zmiana zarządcy

W przepisach regulujących egzekucję przez zarząd przymusowy oraz egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego ustawodawca nie określił podstaw do dokonania przez sąd odwołania lub zmiany zarządcy. Wynika stąd konieczność odpowiedniego stosowania podstaw takich działań, jak w przypadku egzekucji z nieruchomości. Zgodnie z art. 931 § 2 k.p.c., odjęcie przez sąd zarządu i ustanowienie innego zarządcy może nastąpić wówczas, gdy wymaga tego prawidłowe sprawowanie zarządu. Nie ma natomiast zastosowania art. 931 § 3 k.p.c. określający podstawę oddalenia wniosku o ustanowienie innego zarządcy. Przepis ten dotyczy bowiem zmiany zarządcy ustanowionego z mocy ustawy, która to sytuacja nie występuje w egzekucji przez zarząd przymusowy oraz w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

Możliwość decydowania przez sąd o odwołaniu lub zmianie zarządcy jest inna w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym niż w przypadku egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego. W egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego przy powoływaniu zarządcy nie są przewidziane obligatoryjne konsultacje ze stronami. Konsekwencje takiego rozwiązania są takie, że sąd, tak jak w egzekucji z nieruchomości z urzędu lub na wniosek uczestnika postępowania egzekucyjnego, gdy zaistnieje przesłanka podjęcia takiej decyzji, może odwołać lub zmienić zarządcę dowolnie wybierając następnego zarządcę spośród osób spełniających wymagania ustawowe. Zagadnienie to przedstawia się odmiennie w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy. Tu również sąd może na wniosek jednej ze stron lub z urzędu odwołać lub zmienić zarządcę, gdy wymaga tego prawidłowe sprawowanie zarządu, jednak w sytuacji, gdy obie strony zgodnie wniosą o odwołanie zarządcy, to sąd jest związany takim wnioskiem – nawet wtedy gdy zdaniem sądu prawidłowe sprawowanie zarządu tego nie wymaga.

W egzekucji z nieruchomości możliwości zmiany zarządcy określa także art. 993 k.p.c., przewidujący trzy sytuacje, w których na złożony wniosek sąd

może dokonać zmiany zarządcy: gdy wniosek składa licytant, który zaferował najwyższą cenę, przed wydaniem przez sąd postanowienia o przybiciu; gdy wniosek składa nabywca po uzyskaniu przybicia; gdy wniosek taki składa inny uczestnik postępowania egzekucyjnego, po wydaniu przez sąd postanowienia o przybiciu²⁴. Zarówno w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, możliwości zmiany zarządcy, przewidziane art. 993 k.p.c., nie będą miały zastosowania. W razie egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym nie występuje przecież sprzedaż gospodarstwa rolnego, a wierzyciel zaspokajany jest z przychodów z tego gospodarstwa uzyskiwanych przez zarządcę. Nie istnieje więc ostateczny lub potencjalny nabywca tego gospodarstwa w drodze licytacji, który miałby się stać następnym zarządcą. Z kolei w przypadku egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, może to nastąpić w drodze sprzedaży z wolnej ręki lub sprzedaży licytacyjnej. Jednak nawet w przypadku sprzedaży licytacyjnej przejście własności przedmiotu egzekucji nie następuje w drodze przysądzenia przez sąd jego własności, lecz zgodnie z art. 1064²⁰ § 3 k.p.c. w drodze umowy sprzedaży zawieranej przez zarządcę z nabywcą licytacyjnym. Zatem także w tym przypadku odpowiednie stosowanie art. 993 k.p.c. jest niedopuszczalne. Zaznaczyć należy, że szereg przypadków określonych w art. 993 k.p.c. dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy zarząd nadal sprawuje dłużnik, który stał się zarządcą z mocy prawa na podstawie art. 931 § 1 k.p.c., oraz że w egzekucji przez zarząd przymusowy oraz egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego zarządca zawsze musi posiadać kwalifikacje wymagane zgodnie z art. 1064¹⁰ k.p.c.

3.4. Ustanie zarządu

Omawiane powyżej sposoby ukończenia zarządu przymusowego wynikały z wydanego przez sąd postanowienia. Może to jednak nastąpić także na skutek ustania zarządu. W egzekucji z nieruchomości ustanie zarządu następuje w momencie uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości. Nabywca od tej chwili przejmuje wszelkie prawa i obowiązki związane z nieruchomością, co musi oznaczać ustanie zarządu²⁵, ponieważ zarządca w egzekucji z nieruchomości nie bierze udziału w sporządzaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Odmienne sytuacja

²⁴ Zob. G. Julke, *Egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2006, s. 144.

²⁵ Zob. A. Barańska, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506-1088*, red. K. Piasecki, t. II, Warszawa 2006, s. 1014.

wygląda w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy, kiedy to – zgodnie z art. 1064¹³ k.p.c. – zarządca samodzielnie sporządza plan podziału, lub w przypadku egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, gdy zarządca (zastępując komornika) sporządza i przedkłada sądowi projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji²⁶. Przyjąć zatem można, że zarząd zarówno w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy, jak i egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego ustaje z chwilą uprawomocnienia się planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Ustanie zarządu nastąpi również na skutek prawomocnego postanowienia o umorzeniu egzekucji oraz w przypadku uchylecia przez sąd II instancji postanowienia sądu egzekucyjnego o wszczęciu egzekucji.

4. Uprawnienia i obowiązki zarządcy

4.1. Uwagi wstępne

Osoba powołana przez sąd na zarządcę uzyskuje szereg uprawnień umożliwiających jej należyte sprawowanie zarządu. Jednocześnie ciąży na niej obowiązki związane z tym zarządem. W przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym oraz egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, uprawnienia i obowiązki zarządcy wynikają częściowo z odpowiednio stosowanych przepisów określających uprawnienia i obowiązki zarządcy w egzekucji z nieruchomości, a częściowo z przepisów regulujących je w obu tych sposobach egzekucji. Oczywiście w szeregu przypadków uprawnienie zarządcy do dokonania danych czynności wiązać się będzie z jednoczesnym obowiązkiem ich wykonania.

W ramach zarządu w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego zarządca, oprócz sprawowania „klasycznego zarządu”, dokonuje szeregu czynności przewidzianych przepisami dotyczącymi tylko tego sposobu egzekucji. Zgodnie z art. 1064¹¹ § 1, będzie to niezwłoczne sporządzenie bilansu gospodarstwa rolnego dłużnika, w określonych przypadkach dokonanie sprzedaży gospodarstwa rolnego z wolnej ręki (art. 1064¹⁸ § 1 k.p.c.), prowadzenie licytacji w przypadku sprzedaży licytacyjnej gospodarstwa rolnego (art. 1064²⁰ § 2 k.p.c.) oraz zawarcie umowy sprzedaży gospodarstwa rolnego z nabywcą licytacyjnym (art. 1064²⁰ § 3 k.p.c.).

²⁶ Zob. W. Głodowski, *Sprzedaż egzekucyjna gospodarstwa rolnego i jej skutki dla nabywcy*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1, s. 301.

4.2. Objęcie przez zarządcę przedmiotu zarządu

Zarówno w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i przez sprzedaż gospodarstwa rolnego po jego powołaniu, zarządca ma obowiązek przejąć od dłużnika egzekwowanego zarząd nad gospodarstwem rolnym. W przypadku egzekucji z nieruchomości, zgodnie z art. 933 k.p.c., jeśli zarządca przy obejmowaniu zarządu napotyka przeszkody, komornik na polecenie sądu wprowadza go w zarząd nieruchomości. Przepis ten ustanawia zasadę, że zarządca sam obejmuje nieruchomość przekazaną mu w zarząd i samodzielnie przystępuje do pełnienia swoich obowiązków, a dopiero w sytuacji, gdy napotyka on przeszkodę w objęciu zarządu, sąd poleca komornikowi wprowadzenie go w zarząd²⁷. Postanowienie sądu o nakazaniu komornikowi wprowadzenia zarządcy w zarząd wydawane jest wprost w oparciu o art. 933 k.p.c. stanowiącym samodzielną podstawę takiej decyzji, a nie art. 759 § 2 k.p.c.²⁸, i nie musi być ono zaopatrywane w klauzulę wykonalności²⁹. Omawiany przepis art. 933 k.p.c. ma w pełni zastosowanie w przypadku objęcia zarządu przez zarządcę gospodarstwa rolnego, zarówno w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego.

Kolejnym przepisem, mającym odpowiednie zastosowanie do czynności zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym lub egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, jest art. 934 k.p.c. Zgodnie z tym uregulowaniem, w egzekucji z nieruchomości po ustanowieniu zarządcy postanowieniem sądu (zatem nie w przypadku zarządu powstałego z mocy prawa, a sprawowanego przez dłużnika) komornik wzywa wskazane przez wierzyciela osoby, aby przypadające od nich zarówno zaległe, jak i przyszłe świadczenia stanowiące dochód z nieruchomości uiszczwały do rąk zarządcy, uprzedzając jednocześnie, że uiszczenie ich do rąk dłużnika będzie bezskuteczne w stosunku do wierzyciela. W obu omawianych formach egzekucji komornik zasadniczo nie uczestniczy w tych postępowaniach, a jego działania są jedynie incydentalne. Powoduje to, że wezwania, o których tutaj mowa, dokonuje zarządca zarówno w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i przez sprzedaż gospodarstwa rolnego. Nadto,

²⁷ Zob. G. Julke, op. cit., s. 141.

²⁸ Ibidem; por. też A. Barańska op. cit. s. 1009. Odmienne M. Tyczka, w: *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, red. E. Wengerek, Warszawa 1998, s. 511.

²⁹ Tak G. Julke, op. cit., s. 142. Odmienne J. Świczkowski, *Instytucja zarządu w polskiej procedurze cywilnej*, Sopot 2002, s. 78-80.

ponieważ wszystkie świadczenia stanowiące dochód z gospodarstwa rolnego powinny być uiszczane do rąk zarządcy, wezwanie to winno obejmować wszystkich dłużników, o których istnieniu zarządca poweźmie wiadomość, a nie tylko osoby wskazane przez wierzyciela.

Od chwili powołania przez sąd, zgodnie z odpowiednio stosowanym przepisem art. 935 § 1 zd. 3, zarządca w sprawach wynikających z zarządu nieruchomością (gospodarstwem rolnym) może pozywać i być pozywany. Zarządca jako zastępca pośredni uczestniczy w postępowaniu w imieniu własnym, ale na rzecz dłużnika, w interesie zarówno dłużnika, jak i wierzyciela³⁰.

4.3. Wykonywanie przez zarządcę czynności potrzebnych do prowadzenia prawidłowej gospodarki na przedmiocie zarządu

Według art. 935 § 1 zd. 1 k.p.c., zarządca obowiązany jest do wykonywania czynności potrzebnych do prowadzenia prawidłowej gospodarki, ma on prawo pobierać za dłużnika wszelkie pożytki z nieruchomości (gospodarstwa rolnego), spieniężać je w granicach zwykłego zarządu oraz prowadzić sprawy, które przy wykonywaniu takiego zarządu okażą się potrzebne. Zarówno zarządca w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i zarządca w egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego jest uprawniony i zobowiązany do wykonywania czynności potrzebnych do prowadzenia prawidłowej gospodarki w zarządzanym gospodarstwie rolnym. Zgodnie z art. 935 § 2 k.p.c., zarządcy w ramach sprawowanego zarządu wolno zaciągać tylko takie zobowiązania, które mogą być zaspokojone z dochodów z nieruchomości (gospodarstwa rolnego) i są gospodarczo uzasadnione. Przyjmując należy, że zakres pojęcia „zobowiązania gospodarczo uzasadnione” jest inny w przypadku zarządu nad gospodarstwem rolnym w ramach zarządu egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, a inny w ramach egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego. W egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, tak jak w wypadku egzekucji z nieruchomości, uzyskiwane dochody są jedynie korzyścią uboczną, albowiem głównym zadaniem zarządcy jest utrzymanie przedmiotu egzekucji w stanie nieporoszonym (dla zapobieżenia zmniejszenia się jego wartości) do czasu jego sprzedaży. Oczywiście zakres działań koniecznych do utrzymania w takim stanie nieruchomości jest węższy od działań związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, gdzie winna być utrzymana w należyтым stanie prowadzona w jego ramach produkcja roślinna i zwierzęca oraz ewentualnie prze-

³⁰ Zob. wyrok SN z 13 kwietnia 1966 r., II CR 24/99, „Państwo i Prawo” 1968, nr 2, s. 332 i n.

twórstwo rolne. W przypadku zarządu w ramach egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, zakres możliwości podejmowania zobowiązań gospodarczo uzasadnionych musi być jeszcze szerszy z uwagi na cel tej egzekucji, polegający na uzyskaniu dochodów służących zaspokojeniu wierzycieli. Skoro zadaniem zarządcy jest zatem maksymalizacja dochodów, musi się to wiązać z ponoszeniem większego ryzyka gospodarczego³¹, a tym samym dopuszczalny zakres tych czynności musi być szerszy.

Z zakresem wykonywania czynności potrzebnych dla prowadzenia prawidłowej gospodarki wiąże się pojęcie zakresu zwykłego zarządu. W art. 1064¹¹ § 1 k.p.c. ustawodawca określił czynności, które wykraczają poza zwykły zarząd, a do których dokonania zarządca w egzekucji przez zarząd przymusowy musi uzyskać zgodę sądu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, wyłącznie za zgodą sądu, zarządca może sprzedać nieruchomości, ruchomości lub prawa wchodzące w skład zarządzanego gospodarstwa rolnego części przekraczającej zakres zwykłego zarządu oraz oddać je w najem lub dzierżawę. W razie zarządzania sprzedaży sąd określa warunki sprzedaży. Do wyceny sprzedawanych składników majątkowych sąd może powołać biegłego. Procedura ta ma zastosowanie również do rozwiązania umowy najmu lub dzierżawy oraz do obciążania zarządzanego majątku hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym oraz przewłaszczeniem. Zgodnie z art. 1064¹¹ § 2, na postanowienie sądu w tej materii zażalenie przysługuje stronom, zarządcy oraz osobom, których praw czynność ta dotyczy lub miała dotyczyć. Na mocy odesłania zawartego w art. 1064¹⁵ § 1 zd. 2 k.p.c., przepisy art. 1064¹¹ § 1 i 2 k.p.c. mają odpowiednie zastosowanie do sprawowania zarządu w egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego. W zakresie nieuregulowanym w art. 1064¹¹ § 1 i 2 k.p.c. zastosowanie ma art. 935 § 3 k.p.c. określający, że czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu zarządca może wykonywać tylko za zgodą stron, a w razie jej braku – za zezwoleniem sądu, który przed wydaniem postanowienia wysłucha wierzyciela, dłużnika i zarządcy, chyba że zwłoka groziłaby szkodą. Zaznaczyć należy, że na postanowienie sądu wydane w tym trybie zażalenie nie przysługuje.

4.4. Przeznaczenie nadwyżki dochodów z gospodarstwa rolnego

W trakcie egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym obowiązkiem zarządcy jest takie prowadzenie zarządu, aby pojawiła się nadwyżka dochodów po pokryciu wydatków powstałych w związku z prowa-

³¹ Zob. A. Damasiewicz, *Komentarz do niektórych przepisów ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego*, LEX/el 2005.

dzeniem zarządu. Zgodnie z art. 1064¹¹ § 3 k.p.c., powstałą nadwyżkę dochodów, po pokryciu wydatków wskazanych w art. 940 k.p.c., zarządca wypłaca wierzycielowi. W razie wielości wierzycieli wypłata następuje z zachowaniem stosowanych odpowiednio przepisów ogólnych o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisów o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. Kwoty niewypłacone zarządca umieszcza na rachunku depozytowym sądu, a sąd, zgodnie z art. 752 k.p.c., umieszcza je na rachunku bankowym. Wobec pełnego uregulowania tej problematyki w art. 1064¹¹ § 3 k.p.c., nie ma podstaw do odpowiedniego stosowania tutaj przepisu art. 941 k.p.c., określającego przeznaczenie nadwyżki dochodów w toku egzekucji z nieruchomości.

Odmierna sytuacja zachodzi w przypadku uzyskiwania nadwyżki dochodów z gospodarstwa rolnego nad wydatkami poniesionymi w ramach sprawowanego zarządu w egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego. Ponieważ wierzyciel egzekwujący w tej egzekucji ma być zaspokojony (analogicznie jak w przypadku egzekucji z nieruchomości) z sumy uzyskanej za sprzedaży przedmiotu egzekucji, zastosowanie mieć będzie tutaj – jak sądzę – nie art. 1064¹¹ § 3 k.p.c., lecz art. 941 k.p.c. określający przeznaczenie nadwyżki dochodów w ramach egzekucji z nieruchomości. Zgodnie z tym przepisem, nadwyżkę dochodów po pokryciu wydatków wymienionych w art. 940 k.p.c., za czas do dnia przejścia własności nieruchomości (gospodarstwa rolnego) na nabywcę, zarządca składa na rachunek depozytowy sądu. Nadwyżkę tę włącza się do sumy uzyskanej ze sprzedaży i podlega ona podziałowi między wierzycieli. Jeżeli egzekucja ulega umorzeniu, nadwyżkę otrzymuje dłużnik.

4.5. Sporządzanie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, składanie sądowi sprawozdań oraz wynagrodzenie zarządcy

Zarówno w egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, jak i egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, zarządcy mają zadania związane ze sporządzeniem planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, choć ich uprawnienia w tym zakresie są różne. W przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym, zarządca na podstawie art. 1064¹³ § 1 k.p.c. sporządza samodzielnie plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, dokonując tego zgodnie z regułami określonymi w art. 1064¹³ § 3 k.p.c. Na podstawie art. 1064¹³ § 2 k.p.c. na tak sporządzony plan podziału przysługuje skarga, do której stosuje się odpowiednio przepisy o skardze na czynności komornika, lecz która jest odrębnym środkiem

zaskarżenia³². W egzekucji z nieruchomości komornik sporządza projekt planu podziału, który następnie jest zatwierdzany lub zmieniany przez sąd. W przepisach regulujących egzekucję przez sprzedaż gospodarstwa rolnego nie ma zapisu określającego, kto miałby sporządzić projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, przyjąć zatem należy, że jest to zadanie zarządcy.

Zarówno do zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy, jak i zarządcy w egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, w pełni zastosowanie ma przepis art. 937 k.p.c. określający obowiązki zarządcy w zakresie składania przez niego sądowi sprawozdań z jego czynności. Zarządca składa w wyznaczonych przez sąd terminach, lecz zawsze co najmniej raz w roku oraz po ukończeniu zarządu, sprawozdanie ze swych czynności, jak również udokumentowane sprawozdania rachunkowe. Sąd po wysłuchaniu wierzycieli, dłużnika i zarządcy oraz po rozpatrzeniu sprawozdań, a zwłaszcza przedstawionych w nich pozycji rachunkowych, zatwierdza sprawozdania zarządcy albo odmawia ich zatwierdzenia w całości lub części.

Tak jak w powyższym przypadku, przepisy regulujące egzekucję przez zarząd przymusowy oraz egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nie zawierają żadnych postanowień dotyczących wynagrodzenia zarządcy i zwrotu jego wydatków. Zastosowanie mieć tutaj będzie art. 939 k.p.c., regulujący tę problematykę w przypadku zarządcy w toku egzekucji z nieruchomości, z wyjątkiem jego § 2 dotyczącego sytuacji, gdy zarząd nieruchomością powstał z mocy ustawy. Zaznaczyć należy, że mimo wymagań kwalifikacji posiadanych przez zarządcę – posiadania licencji syndyka, nie ma w tym przypadku żadnych podstaw do stosowania w tym przypadku przepisów określających w prawie upadłościowym i naprawczym wynagrodzenie i zwrot wydatków syndyka, nadzorca sądowego i zarządcy. Zarządca może zatem, zgodnie z odpowiednio stosowanym art. 939 k.p.c., żądać wynagrodzenia oraz zwrotu wydatków, które w związku z zarządem poniósł z własnych funduszy, a wysokość tego wynagrodzenia sąd określi odpowiednio do nakładu pracy i dochodowości gospodarstwa rolnego. Roszczeń o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu i o zwrot poniesionych w związku z zarządem wydatków zarządcy nie może dochodzić powództwem³³. Zarządca traci swoje roszczenia³⁴, jeżeli ich nie zgłosił w ciągu miesiąca po ustąpieniu z zarządu lub po jego ustaniu.

³² Zob. H. Pietrkowski, op. cit., s. 577.

³³ Zob. uchwałę SN z 9 stycznia 1958 r., III CZP 77/84, OSNC 1985, nr 10, poz. 150.

³⁴ Roszczenie wygasa, a zatem wniosek o przywrócenie terminu nie jest dopuszczalny; zob. H. Pietrkowski, op. cit., s. 387.

5. Odpowiedzialność zarządcy

Zarówno w przepisach o egzekucji przez zarząd przymusowy, jak i egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, nie ma uregulowanej odpowiedzialności zarządcy za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków. Zastosowanie mieć tutaj będą przepisy określające tę odpowiedzialność w przypadku egzekucji z nieruchomości.

Zarządca może ponosić różnego rodzaju odpowiedzialność. Będzie to odpowiedzialność cywilna wobec uczestników postępowania i odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte wobec osób trzecich w związku z wykonywaniem zarządu. Może również wystąpić odpowiedzialność porządkowa zarządcy oraz wykraczająca poza ramy niniejszego opracowania ewentualna odpowiedzialność karna zarządcy, z zaznaczeniem, że przepisy polskiego prawa karnego materialnego nie przewidują szczególnej kwalifikacji sprzecznych z prawem działań zarządcy.

Zarządca, zgodnie ze stosowanym odpowiednio art. 938 § 1 k.p.c., odpowiada za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków. Jest to odpowiedzialność osobista zarządcy. Jej podstawą jest art. 471 k.c. cywilnego³⁵, zgodnie z którym dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Oceniając właściwe wywiązanie się przez zarządcę-dłużnika z obowiązków, należy mieć na uwadze wymóg dochowania przez niego należytej staranności (art. 472 i 355 k.c.).

Zarządca winien dokonywać czynności w ramach zarządu w zakresie mu dozwolonym i w takiej sytuacji zobowiązania zaciągnięte wobec osób trzecich obciążają przedmiot egzekucji, a zarządca nie odpowiada za nie majątkiem osobistym. W razie przekroczenia przez zarządcę dozwolonych granic, zobowiązania te nie obciążają dłużnika egzekwowanego, nie są bowiem zobowiązaniami zarządzanego przedmiotu egzekucji. Zarządca ponosi wówczas odpowiedzialność za takie zobowiązania zaciągnięte wobec osób trzecich w związku ze sprawowaniem zarządu.

Skarb Państwa zasadniczo nie odpowiada za szkody wyrządzone przez zarządcę. Wyjątkiem może być jednak sytuacja, gdy będzie można postawić zarzut nienależytego wykonywania przez sąd nadzoru nad zarządem w toku egzekucji³⁶.

³⁵ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.

³⁶ Zob. R. Kowalkowski, *Zarząd zajętej nieruchomości*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1994, nr 5, s. 52.

Odpowiedzialność porządkową zarządcy określa art. 938 § 2 k.p.c. Zarządca, który bez usprawiedliwionej przyczyny nie złożył w oznaczonym terminie przepisane sprawozdania lub nie wykonał innych wydanych przez sąd poleceń, może być skazany na grzywnę. Zgodnie z art. 163 k.p.c., mającym w tej sytuacji zastosowanie, grzywna ta może być wymierzona w wysokości do jednego tysiąca złotych. Sądzę, że do odpowiedzialności porządkowej zaliczyć można również omówione powyżej odjęcie zarządcy zarządu.

W postępowaniach uregulowanych w p.u.n. uchybienia w wykonywaniu obowiązków syndyka, zarządcy lub nadzorcy sądowego mogą spowodować cofnięcie przez ministra sprawiedliwości takiej osobie licencji w trybie art. 18 ustawy o licencji syndyka. W przepisie tym, jako przyczyna cofnięcia licencji, wymienione jest dopuszczenie się rażącego naruszenia obowiązków. Ustawodawca jednak wyraźnie określił, że chodzi o rażące naruszenie obowiązków w postępowaniu upadłościowym lub naprawczym i – jak sądzę – ich naruszenie w postępowaniu egzekucyjnym nie może wywołać takiej sankcji. Podstawą cofnięcia licencji syndyka może być także skazanie osoby posiadającej taką licencję prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe. Dotyczy to przestępstw lub przestępstw skarbowych w ogóle popełnionych przez osobę posiadającą licencję syndyka, a zatem także przy wykonywaniu zarządu w postępowaniu egzekucyjnym.

Nadmienić należy, że ustawą o licencji syndyka dodane zostały w art. 156 p.u.n. dalsze ustępy 4 i 5, przewidujące obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności syndyka, nadzorcy sądowego albo zarządcy osobiście lub przez pełnomocnika. Dotyczy to jednak czynności dokonywanych tylko w postępowaniu upadłościowym lub naprawczym. Zasadne wydaje się więc postulowanie wprowadzenia podobnego obowiązku także w przypadku zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy lub egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

ADMINISTRATOR OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS CARRIED OUT BY WAY OF ENFORCED RECEIVERSHIP AND BY WAY OF A SALE OF AN AGRICULTURAL HOLDING

S u m m a r y

The amendment to the code of civil proceedings implemented by Act of 2 July 2004 provides for two ways in which enforcement proceedings with regard to an agricultural holding may be conducted. They are: (i) enforcement proceedings by way of enforced receivership (Art. 1064¹-1064¹³ of the said code) and enforcement proceedings by way of

an enforced sale of an agricultural holding (or an agricultural enterprise) (Art. 1064¹⁴-1064²³ of the said code). In both cases the act in question requires appointment of a receiver.

The aim of this paper is to establish the competences and duties of a receiver appointed for either of the two cases and the liability of the receiver who has failed to perform and carry out the said duties with due care. Another objective is to identify those who may be appointed to act as receivers and the manner and procedures of appointments and dismissals of receivers.

A receiver in enforcement proceedings will act independently, practically without interference of a court enforcement officer. This shows the major importance of a receiver in the proceedings.

A different scope of competences vested into a receiver in enforcement proceedings makes this role significantly different from the classical role of a property administrator, despite the existing regulations applicable thereto. Consequently, the requirements of the candidates to the function of a receiver in enforcement proceedings are different.

L'AMMINISTRATORE DELL'ESECUZIONE TRAMITE GESTIONE COATTA DELL'AZIENDA AGRICOLA E DELL'ESECUZIONE TRAMITE VENDITA DELL'AZIENDA AGRICOLA

Riassunto

L'emendamento del Codice di procedura civile polacco approvato il 2 luglio del 2004 ha introdotto due modalità di azione esecutiva sulle aziende agricole, ovvero l'esecuzione tramite gestione coatta (art.1064¹-1064¹³ c.p.c.) e l'esecuzione tramite vendita dell'azienda agricola (art.1064¹⁴-1064²³ c.p.c.). In entrambi i casi è stata prevista la nomina obbligatoria di un amministratore.

L'obbiettivo dell'articolo è quello di determinare l'ambito dei diritti e degli obblighi dell'amministratore nominato, sia nel caso dell'esecuzione tramite gestione coatta dell'azienda agricola, che dell'esecuzione tramite vendita dell'azienda agricola, nonché la responsabilità dell'amministratore nel caso di indebita realizzazione dei suoi obblighi. L'articolo esamina, inoltre, quali soggetti possono ottenere la qualifica di amministratore e le procedure di relativa nomina e revoca.

La qualifica dell'amministratore per l'esecuzione tramite gestione coatta dell'azienda agricola o per l'esecuzione tramite vendita dell'azienda agricola riveste una grande importanza, in quanto i compiti affidati all'amministratore vengono svolti sotto la sorveglianza del tribunale, senza coinvolgimento di un ufficiale giudiziario.

Considerando la natura delle procedure di esecuzione e l'ambito delle competenze dell'amministratore, la qualifica in esame differisce in modo notevole da quella "classica" dell'amministratore per l'esecuzione degli immobili, anche se le norme regolanti quest'ultima vengono applicate anche per regolare l'esecuzione in esame. Anche i requisiti richiesti per la nomina dell'amministratore sono molto più restrittivi rispetto ai requisiti previsti per la nomina dell'amministratore per l'esecuzione degli immobili.